

Linnéuniversitetet

PSYKOLOGI 61-90 hp

Hur upplever ungdomar, på väg att lämna gymnasieskolan, makten över sin framtid?

- En kvantitativ undersökning.

Författare:

Gunilla Gidlöf

Camilla Adolfsson Hultgren

Examensarbete 15 hp
Vårterminen 2011

Handledare: Lena Swalander
Institutionen för Pedagogik, Psykologi och
Idrottsvetenskap

ABSTRACT

Syftet med studien var i första hand att studera ungdomars upplevelse av makt över sin framtid direkt efter avslutad gymnasietid. Med en enkätundersökning undersöktes 85 ungdomar i årskurs 3 på gymnasieskolans omvårdnadsprogram, samhällsvetenskapliga program, tekniska program, handelsprogram och naturvetenskapliga program gällande variablerna personlig attityd, subjektiva normer (socialt tryck) och upplevd kontroll.

Ingen skillnad framkom mellan yrkes- eller studieförberedande program i attityd till beteende, däremot framkom skillnader vid jämförelse mellan de olika programmen, eleverna på omvårdnadsprogrammet hade en statistiskt signifikant mer positiv attityd till det egna beteendet jämfört med det naturvetenskapliga programmet. En signifikant skillnad framkom också mellan könen i attityd till beteende och upplevd kontroll där tjejerna värderade dessa variabler högre.

Resultatet kan förklaras med att det bland flickor ses som mer acceptabelt att studera medan killarna snarare riskerar att få en låg status om de fokuserar för mycket på skolan. Då det i denna studie framkommer att attityden till det egna beteendet var en bra bit över medelvärdet visar den på att en positiv attityd till att det egna beteendet är viktigt. De subjektiva normerna visade att den sociala pressen inte var så stark hos respondenterna vilket är positivt då det visar att eleverna inte upplever sig styrda av den egna sociala gruppen.

INNEHÅLL

INLEDNING	4
BAKGRUND	6
Val av utbildning	6
Inträde på arbetsmarknaden	7
Arbetets betydelse	8
Könsskillnader	9
Theory av Planned Behavior	9
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	12
METOD	13
Respondenter/ deltagare	13
Instrument/material	14
Procedur	15
Databehandling	15
Etiska aspekter	15
RESULTAT	17
RESULTATDISKUSSION	20
METODDISKUSSION	23
Framtida forskning	24
REFERENSLISTA	25
BILAGA 1 - FÖLJEBREV	
BILAGA 2 - FRÅGEFORMULÄR	

Inledning

Övergången från skola till arbetslivet ses som en av de viktigaste händelserna i en ungs människas liv (Arnell-Gustafsson, 1999). Att ta studenten och därmed lämna gymnasieskolan bakom sig brukar av ungdomar betraktas med känslor av frihet och oberoende samtidigt som det förknippas med saknad och vemod (Molin, 2008). På senare tid har också arbetslivet i Sverige genomgått stora förändringar. Arbetslivet har blivit mer omväxlande, stimulerande och friare samtidigt som det också har blivit mer komplicerat, kravfyllt och otrött. I och med detta har kraven på den enskilda individen ökat att klara av ett mer flexibelt arbetsliv (Molin, 2008).

Då vi i Sverige hade ett traditionellt jordbrukssamhälle fanns en given klass- och könsuppdelning. Barn gick in i en arbetsgemenskap inom samma klass där könsrollerna var givna och normer och värderingar överfördes från äldre till yngre generationer. Än idag finns en tendens att följa sina föräldrar klassmässigt sett till yrkes- och utbildningsval även om denna tendens är på väg att ändra sig, vilket innebär att fler och fler ungdomar inte automatiskt väljer samma inriktning som sina föräldrar gällande utbildning och yrke (Arnell-Gustafsson, 1999). Också Björnsson (2005) beskriver ett starkt samband mellan social bakgrund, föräldrars utbildningsnivå, kamratinflytande och elevers genomsnittliga betyg. Spera (2005) beskriver i en studie där man tittade på kopplingen mellan uppfostran och ungdomars skolresultat att ungdomars studieresultat påverkas av föräldrarnas värderingar, mål och delaktighet. Föräldrarnas ideal tas efter och fungerar som förebilder. Också föräldrars uppfostrings-sätt påverkar ungdomens studiebetende. En auktoritär och engagerad förälder påverkar positivt jämfört med en mindre delaktig uppfostran (Spera, 2005). Ytterligare viktiga personer för ungdomarna är deras lärare (Meece et al. 2006). Kiefer och Ryan (2008) menar att det är viktigt att förstå vilka mål en student har när man tittar på deras motivation, betende och vad de uppnår i skolan. Detta då mål är kognitiva representationer av vad studenten avser uppnå och ger ledning och energi till studentens betende.

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur gymnasieelever som går sista året på gymnasiet ser på sin framtid. Upplever de att det är något de kan påverka? Känner de att det är viktigt att tänka på det egna beteendet eller hur andra personer i deras omgivning ser på deras val? I modellen Theory of planned behavior sägs beteendet styras av tre olika sorters antaganden som formar intentionen att utföra det beteendet. Dessa antagande är; attityd till beteende, subjektiva normer samt upplevd kontroll (Ajzen, 2002).

BAKGRUND

Beal och Crockett (2010) menar att ungdomstiden är den tid som förmågan att greppa framtidsbegreppet utvecklas för att på så sätt kunna planera och drömma om sin framtid. Ungdomens syn på sitt framtida jag är viktigt då denna bild påverkar de val, beslut och aktiviteter som görs. Det beskrivs att det finns ett samband mellan hur tonåringens förväntning på utbildning förutspår de färdigheter som sedan uppnås gällande utbildningen. Likaså när det rör arbete och aktiviteter, de förväntningar som ungdomar har om detta förutspår mycket vad gäller de färdigheter och förmågor som sedan uppnås (Beal & Crockett, 2010).

Val av utbildning

Det svenska utbildningssystemet erbjuder många vägar till högre studier. Övergången mellan skola och arbetsliv har också de senaste årtiondena blivit mer och mer individualiserad i de industrialiserande länderna i väst. Jämfört med 50- och 60-talet erbjuder dagens utbildningssystem en större variation gällande utbildningsprogram (Reitzle & Silbereisen, 2000). Dock är individuella förutsättningar och tidigare skolprestationer i många fall avgörande för att få tillträde till utbildning. Även finansiering av utbildning och försörjning fram till att man har ett arbete kan vara av betydelse i utbildningsval. Begränsade ekonomiska resurser kan göra att individer skjuter upp sina studier eller väljer att arbeta parallellt med studierna (Åslund et al., 2006). Val av yrkesinriktning involverar inte bara frågor om det överhuvudtaget finns arbete inom den valda inriktningen, utan det handlar också om att finna ett arbete som är givande och intressant. Att bara ha ett yrke som går att försörja sig på är en värdering som idag minskar bland ungdomarna (Arnell-Gustafsson, 1999).

Resultat från Statistiska centralbyrån visar att enbart enstaka procent från yrkesförberedande program går vidare till högre studier, med undantag av omvårdnadsprogrammet, estetiska programmet och mediaprogrammet där övergångsandelarna är mellan 10 och 30 %. De två sistnämnda yrkesförberedande programmen har en så svag yrkesprofil att de är tveksamt att ens kalla dem yrkesförberedande där exempelvis mindre än 3 % som avslutar mediaprogrammet arbetar inom journalistik. Det framgår

även att de som avslutar yrkesinriktade linjer i förhållande till studieförberedande program fortare kom in på arbetsmarknaden (Åslund et al., 2006).

Genomgående märks elevers studieresultat med föräldrarnas utbildningsnivå. Av de elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning får 77 % slutbetyg efter tre år i gymnasiet. För de elever som har föräldrar med högst gymnasieutbildning är siffran 67 %, medan de elever som har föräldrar som har högst grundskola landar siffran på 46 % (Skolverket, 2011).

Inträde på arbetsmarknaden

Inträdet på arbetsmarknaden för ungdomar har fördröjts genom den varierade konjunkturen men också av utbildningssystemets expansion där fler ungdomar påbörjar gymnasiestudier än tidigare, vissa program har förlängts och fler väljer att gå vidare till högre studier (Åslund et al. 2006). Huvudskälet till att dagens unga träder in på arbetsmarknaden senare i livet är att de utbildar sig längre än de som föddes i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet. Inträdet är också beroende av individers vilja att börja arbeta, arbetsutbudet och efterfrågan på arbetskraft. Inträdet på arbetsmarknaden styrs av en serie komplexa beslut där ungdomen i takt med mer information efterhand kan bestämma sig för hur tid och resurser bästa ska användas. Osäkerhet över sin egen förmåga, vidare studier eller otillräcklighet inom yrket är några av alla funderingar som kan ha väckts. ”Investeringsbeslut” handlar här om att ”maximera den förväntade livsnyttan”, att hitta det mål som uppfattas som det bästa utifrån personliga preferenser, de ”komparativa fördelarna” av talanger och egenskaper som sedan berör status, livskvalité, lön osv. (Åslund et al, 2006).

Axelsson et al (2005) undersökte gymnasieelevers attityder i fråga om bland annat arbetsmoral, livskvalitet, känsla av sammanhang, subjektiva hälsa och sociala aspekter. Studien visade att genom att samhället har kunskap om vilka faktorer som påverkar attityder till arbete kan det också vara ett socialt stöd och ge uppmuntran till ungdomar för att arbeta för ett fortsatt fungerande samhälle. Det som tydligt framkom i studien kan sammanfattas i sex huvudkategorier: bra livskvalitet, hög känsla av sammanhang, god hälsa, stöd från föräldrarna och positiva erfarenheter i skola och arbetsliv. I och

med att arbete är en stor del av människors liv så det är viktigt att fokusera på människors attityder gentemot arbete för att få ett välfungerande samhälle. Dagens ungdomar är mer accepterande till att ta emot hjälp och bidrag i från staten än vad äldre människor är. Studien visar även att motivationen vid förlorad inkomst på grund av arbetslöshet eller sjukdom är svagare nu än tidigare och därför är kunskap om attityders påverkan kring arbete, arbetsliv och välfärdssystem oerhört viktigt (Axelsson et al., 2005).

Arbetets betydelse

I det moderna samhället är det viktigt att ha ett arbete, inte minst för självkänslans skull, vilken ofta stärks genom den sociala identitet som arbetet leder till. Ett regelbundet arbete leder också till struktur och stabilitet vilket ger en känsla av ordning men även möjlighet till sociala kontakter. Arbetet har för övrigt en ekonomisk aspekt av lön så att individen ska kunna tillfredsställa sina behov (Giddens, 2007). I ungdomsstyrelsens rapport (2003), framgår att de viktigaste egenskaperna i ett arbete är god arbetsmiljö, trevliga arbetskamrater, bra chef/ledning, bra lön/löneutveckling och intressanta arbetsuppgifter. Därefter kommer egenskaper som har att göra med personlig utveckling. Arbete har länge varit i fokus för en individs sociala ställning och identitet. Många refererade förr till yrkeskarriären som livsprojekt för att avgöra om man lyckats respektive misslyckats i livet (Ungdomsstyrelsen, 2003). Bauman (1999) menar att detta har förändrats och att arbetets värde numera bestäms utifrån tillfredsställande upplevelser, som en slags intressant konsumtion av variation och möjligheter helst kryddat med spänning (Bauman, 1999).

Henry et al. (2009) beskriver att den sociala utvecklingsmodellen ponerar att barn lär sig beteendemönster från de primära sociala grupperna som familj, vänner och skola. På detta sätt är barn och ungdomar bundna i roller vilket kan försvåra egna val när det kommer till sådant som skola och jobb då tonåringen vill följa normen vad gäller de förväntningar och värderingar som gäller i den egna sociala kretsen. När så barnen glider över till tonårstiden blir vännerna den dominerande sociala enheten medan familj och skola blir en mindre viktig enhet gällande sociala normer (Henry et al.,

2009). Young et al (2008) säger i sin tur att när det handlar om att lyckas i yrkeslivet är familjen mycket viktig.

Könsskillnader

Statistik från skolverket (2008) visar att betygsskillnaden ökar mellan pojkar och flickor, samt mellan de starkare och svagare eleverna. Under de senaste åren har flickor i grundskolan visat sig ha högre betyg i genomsnitt än pojkar (Björnsson, 2005). Även starka samband mellan könsstereotyper och hur väl killar och tjejer presterar i olika ämnen finns, menar genusforskningen (Meece et al., 2006). Bland flickor är det mer acceptabelt att studera och prestera bra i skolan medan det bland pojkar kan ses som mindre viktigt. Pojkar som vill lägga tid på att studera löper större risk för att hamna i ett utanförskap och få en låg status bland andra pojkar (Björnsson, 2005).

Theory av Planned Behavior

Det är inte alltid ett beteende är spontant utan det kan vara medvetet och planerat. Många studenter tänker medvetet på vad de vill läsa på gymnasiet, om de vill börja studera efter gymnasiet eller börja arbeta. Också vad de vill utbilda sig till eller arbeta med är ofta medvetet bearbetat. Genom att se på en persons attityd gentemot ett specifikt beteende, de subjektiva normerna som styr samt den upplevda kontrollen av ett beteende kan en persons planerade medvetna beteende förutspås (Aronson et al. 2007).

Theory av Planned Behavior förutsätter att beteendet är under medveten kontroll (Passer et al., 2009). Det mänskliga beteendet styrs här av tre olika sorters antaganden som formar intentionen att utföra beteendet (Ajzen, 2002):

- Behavioral beliefs – antaganden om sannolika konsekvenser av beteende eller bedömning vilket skapar positiv eller negativ *attityd* till beteendet.
- Normative beliefs – antaganden om normativa förväntningar från andra och motivation att leva upp till dessa vilket resulterar i upplevd social press eller *subjektiva normer*.

- Control beliefs - antaganden om existerande faktorer som kan främja eller hämma prestationerna av beteendet vilket uppstår genom *upplevd beteendekontroll*.

Centralt i theory of planned behavior är att fånga de faktorer hos en individ som påverkar motivationen till beteendet. Dessa faktorer indikerar hur hårt individen är villig att kämpa för att nå det önskade målet (Ajzen, 1991).

Enligt Theory of planned behavior formas våra specifika attityder gentemot ett beteende av den positiva eller negativa effekt som ett specifikt beteende leder till. Ju mer positiv attityd vi har till ett beteende, desto troligare är det att detta beteende kommer att utföras medan en negativ attityd till ett beteende gör att chansen att detta beteende kommer att utföras minskar (Ajzen, 1991). Genom att titta på individens värderingar om sitt beteende kan attityder mätas. De konsekvenser som kommer av beteendet värderas sedan som positiva eller negativa. Genom att undersöka en individs sammanlagda värderingar om beteendet, om de är positiva eller negativa, kan attityderna mätas (Ajzen, 1991).

Att ha kontroll över sitt beteende är viktigt. Denna kontroll styr till stor del förmågan att utföra ett beteende. Men den upplevda kontrollen en individ upplever sig ha över sitt beteende är ur psykologisk aspekt viktigare än den faktiska kontrollen, då denna upplevelse påverkar hur lätt eller svårt en individ upplever att det är att utföra det önskvärda beteendet. Enligt Theory of planned behavior är utförande av ett beteende en kombination av intention och upplevd beteendekontroll (Ajzen, 1991). Om en person anser sig ha lätt att utföra ett beteende är de mer benägna att skapa en stark intention att utföra detta beteende (Aronson et al., 2007).

Då vi är sociala varelser är det viktigt för oss att uppföra oss på ett sätt som människor i vår närhet accepterar (Aronson et al). De subjektiva normerna beskriver hur människor i en individs närhet uppfattar ett givet beteende som individen utför. Det kan röra sig om både grupper eller enstaka individer så som kompisgäng, föräldrar eller syskon. Sannolikheten för att ett beteende ska utföras ökar om det ses som

positivt av människorna i individens närhet medan sannolikheten minskar om personerna runtomkring ser beteendet som negativt (Ajzen, 1991).

Enligt Theory of planned behavior är intentionen att utföra ett beteende en kombination av variablerna attityder, subjektiva normer och upplevd kontroll (Ajzen 1991). Vår avsikt att utföra ett beteende är starkast när vi har en positiv attityd gentemot ett beteende. När våra subjektiva normer, alltså vad vi tror att andra i vår omgivning tycker vi ska göra, stödjer våra attityder, känner att vi har kontroll över vårt beteende (Passer et al, 2009). Värdet av de tre olika variablerna när det gäller att förutspå intentioner kan variera mellan situationer eller beteenden där det ibland är den ena variabeln som är viktigare och i en annan situation är den andra variabeln viktigare (Ajzen, 1991). Enligt teorin kan den upplevda beteendekontrollen tillsammans med intentionen till ett beteende användas för att förutspå vilka beteenden som kan uppnås.

Ajzen (1991) tar upp två teorier som stödjer denna hypotes: 1) Om en intention är konsekvent är sannolikheten att ansträngningen ökar för att uppnå ett mål om individen upplever kontroll över sitt beteende. Exempelvis; om två individer har lika stor intention att lära sig åka skidor och båda försöker, men där den ene är säker på att han kommer att lära sig (upplevd beteendekontroll) medan den andre inte är säker på detta (ingen upplevd beteendekontroll) är det troligare att den person som upplever att han har kontroll över sitt beteende kommer att lyckas i sin ansträngning. 2) Den upplevda beteendekontrollen kan användas som ett substitut för faktisk kontroll. Detta beror dock på hur realistisk uppfattningen om kontrollen är. Om individen har dålig information om beteendet eller om situationen ändras, så fungerar inte den upplevda kontrollen så bra när det gäller att förutspå intentionerna, utan här fungerar det bäst när den upplevda kontrollen är realistisk. Då kan den användas för att förutsäga om ett önskvärt beteende kommer att uppnås (Ajzen, 1991).

I en studie av Marsh et al. (2006) undersöktes 2786 studenter om huruvida den tidiga uppfattningen de hade om sin fysiska aktivitetsförmåga påverkade den framtida fysiska aktiviteten. Genom att använda variablerna beteendeintentioner, upplevd kontroll och attityder gentemot motion tagna från TpB framkom att den tidiga uppfattningen ungdomarna hade gällande sin fysiska aktivitetsförmåga hade en signifikant

påverkan på senare medverkan i fysisk aktivitet (Marsh et al., 2006). I en annan studie fann Millar och Shavlin (2003) att intentionen att utföra beteendet, i detta fall att söka information gällande framtida karriärvägar, först och främst påverkades av tidigare beteenden och att de sociala normerna och den upplevda kontrollen inte hade någon signifikant påverkan när det gällde att utforska framtida karriärvägar. I en studie av Ingram et al. (2000) undersöktes 60 amerikanska ungdomars intentioner att efter college söka jobb eller fortsätta till högre studier. Det framkom att attityden gentemot skolan och dess värde för den framtida karriären var den viktigaste variabeln av de tre från Theory of planned behavior men att också den upplevda kontrollen var en viktig variabel.

Syfte och frågeställningar

I modellen Theory of planned behavior sägs beteendet styras av tre olika sorters antaganden som formar intentionen att utföra beteendet, attityd till beteende, subjektiva normer samt upplevd kontroll (Ajzen, 2002). Syftet med studien är att utifrån Theory of Planned behavior undersöka skillnader i attityd till beteende, upplevd kontroll och upplevda subjektiva normer mellan gymnasieelever i årskurs 3. Enligt teorin är avsikten att utföra ett beteende starkast när attityden är positiv gentemot ett beteende, när de subjektiva normerna stödjer dessa attityder samt att det finns en upplevelse av kontroll över beteendet (Passer et al, 2009). Enligt teorin kan den upplevda beteendekontrollen tillsammans med intentionen till ett beteende användas för att förutspå vilka beteenden som kan uppnås. Våra hypoteser är:

- Det finns en skillnad mellan elever på studieförberedande och yrkesförberedande program gällande attityd till beteende, upplevd kontroll och subjektiva normer.
- Det finns en skillnad mellan killar och tjejer gällande attityd till beteende, upplevd kontroll och subjektiva normer.

Metod

Respondenter/ deltagare

Deltagarna valdes ut med hjälp av bekvämlighetsurval baserat på geografisk närhet, syfte med studie och tillgänglighet (Trost, 2007). Klassurvalet gjordes genom att ena författaren ringde en lärare på skolan och presenterade studien och dess syfte och kom sedan i samråd med läraren fram till de olika klassernas deltagande. Läraren hjälpte även till med att komma i kontakt med klassernas olika lärare.

Respondenter utgjordes av gymnasieelever i åldrarna 18-19 år, som gick årskurs tre på fem olika program på en gymnasieskola i en medelstor (ca 26 000 invånare) kommun i södra Sverige. Programmen var omvårdnadsprogrammet, samhällsvetenskapliga programmet, tekniska programmet, handelsprogrammet och naturvetenskapliga programmet. För att få ett representativt urval var målet 100 ifyllda enkäter. Av ursprungliga 115 eleverna från valda klasser, som ingick i studien, var det slutligen 94 elever som fyllde i enkäten. 85 enkäter var korrekt ifyllda och utgör underlaget för studien.

I första klassen, omvårdnadsprogrammet, deltog 10 elever utav 28 elever då klassen var uppdelad i olika studiegrupper och av förklarliga skäl befann sig på olika platser. Detta bortfall åtgärdades med att författaren besökte klassen vid ännu ett tillfälle och fick då ytterligare 7 deltagande elever till studien, alltså sammanlagt 17 elever från omvårdnadsprogrammet. Från samhällsvetenskapliga programmet deltog 18 av 22 elever, tekniska programmet representeras av 19 elever av 23 möjliga, från handelsprogrammet deltog 21 av 22 elever och från naturvetenskapliga programmet deltog 19 av 20 elever. Sammanlagt deltog 56 elever från studieförberedande program varav 37 var killar och 19 tjejer. Från yrkesförberedande program deltog 38 elever varav 6 var killar och 32 tjejer, och varav 27 var 18 år och 11 var 19 år. Bortfall förklaras med sjukdom eller annan frånvaro så som ledighet och skolk.

Tabell 1. Data över undersökningsdeltagarnas antal och program art efter svarsbortfall.

	Kille	Tjej	Total
Omvårdnadsprogrammet	1	15	16
Samhällsvetenskapliga programmet	6	11	17
Handelsprogrammet	5	14	19
Teknikprogrammet	13	1	14
Naturvetenskapliga programmet	12	7	19
Totalt	37	48	85

Instrument/material

En enkät med 33 frågor konstruerades för att försöka fånga gymnasieelevernas syn på framtiden utifrån Ajzens (2002) teori om planerat beteende (Theory of planned behavior) – där det mänskliga beteendet styrs av tre olika antaganden: tankar om vilka konsekvenser det utförda beteendet får (behavioral beliefs), vilka förväntningar andra människor har om det utförda beteendet (normativ beliefs) och tankar om vilka faktorer som underlättar eller förhindrar utförandet (control beliefs). För att mäta attityder, subjektiva normer och upplevd beteendekontroll utformades olika påståenden som besvarades med skattningar på en 5-gradig skala. Exempel på påstående: ”Att få ett arbete direkt efter gymnasiet är för mig...” ”inte alls viktigt”, vilket motsvarade 1, till 5 som motsvarade ”mycket viktigt”. Annat påstående löd ”De flesta av mina vänner ska fortsätta studera direkt efter gymnasiet” med svarsalternativ som ”stämmer inte alls” till ”stämmer helt”. 12 påståenden beaktade beteendemässiga konsekvenser, 11 frågor mätte normativa förväntningar medan 9 påståenden beaktade upplevd kontroll och en fråga riktade sig mot vilken skola som avsågs efter gymnasial utbildning.

Ett datainsamlingsinstrument bör utprovas för att bland annat få bort grunder för missförstånd, helst på samma typ av personer som undersökningsgruppen (Jacobsen, 2007). En pilotstudie utfördes på 4 testpersoner, killar och tjejer i åldrarna 18-19, från fyra olika gymnasieskolor. Till dessa skickades följebrev (Bilaga 1) och enkät (Bilaga 2) ut. De ombads att ge sina synpunkter på enkäten för att författarna skulle se att den

fungerade och var begriplig. Efter testpersonernas synpunkter tillades frågan ”Mina föräldrar tycker jag ska göra det jag vill”.

Procedur

Efter att enkäten reviderats genomfördes studien genom att ena författaren besökte skolan och de utvalda klasserna under tre olika dagar vid fem olika lektionstillfällen. Noggrann information om deltagandes anonymitet/ att svaren ska behandlas konfidentiellt, frivilligheten att delta i studien samt rättigheten att avbryta om så önskades, gavs till alla elever som inledande information. Uppgiften förklarades enkelt och tydligt; att läsa påståendena och besvara dem var för sig genom att ringa om det svarsalternativ eleven tyckte passade bäst in. Enkäterna distribuerades efter lärarens tillåtelse till eleverna. Uppskattningsvis tog det ca 10 minuter att fylla i formuläret. Avsatt tid var 15 minuter så författarna påstår att alla fick den tid de behövde för ifyllandet av enkäten. Klassrummen var likvärdiga i både utformning och utrustning (bänkar, bord och stolar). Övrigt material förutom enkäten som användes var penna och vid behov suddgummi.

Databehandling

Enkätsvaren sammanställdes och beräknades med hjälp av SPSS 19.0 Evolution version. Ett medelvärdesindex skapades inom samtliga variabler. Frågorna som mätte attityd till beteende omfattades av fråga 1-3, 7-9, 13-14, 17-18, 21 och 29. Frågorna som mätte upplevd kontroll omfattades av fråga 4-5, 11, 24-28, 30-31 och frågorna som mätte subjektiva normer var fråga 6, 10, 12, 15-16, 19-20, 22-23, 32. Slutligen behandlade fråga 33 vilken skola som avsågs efter gymnasial utbildning.

Genom en multivariat analys beräknades skillnader i frågorna mellan de olika klasserna samt mellan kön. En post hoc analys gjordes där signifikans fanns.

Etiska aspekter

Noggrann information gavs till deltagande elever både skriftligt i form av ett följebrev samt muntligt av författare vid tiden för enkätutdelningen. Här gavs information om studiens syfte, rätten till anonymitet, att svaren behandlas konfidentiellt, frivilligheten att delta i studien samt rättigheten att avbryta om så önskades. Studiens enkät samt följebrev utformades med hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet 2002).

RESULTAT

Enkäten bestod av frågor utifrån Theory of planned behavior och grupperades efter Attityd till beteende, Upplevd kontroll och Subjektiva normer. För att kunna mäta hur variablernas värden skiljer sig mellan könen räknades medelvärde och standardavvikelse ut genom oberoende t-tester (tabell 1, 2).

Tabell 2. Medelvärden och standardavvikelser för de direkta variablerna: Attityd till beteende, upplevd kontroll och subjektiv norm.

Variable	M	SD
Attityd till beteende	3,95	0,41
Upplevd kontroll	3,01	0,45
Subjektiv norm	3,52	0,32

Not. N = 85. Attityd till beteende, upplevd kontroll och subjektiv norm skattades på en skala från 1 till 5.

Respondenter utgjordes av gymnasieelever från fem olika program; Omvårdnadsprogrammet, samhällsvetenskapliga programmet, tekniska programmet, handelsprogrammet och naturvetenskapliga programmet. Programmen grupperades i sin tur efter yrkesförberedande program (omvårdnadsprogrammet och handelsprogrammet) och studieförberedande program (samhällsvetenskapliga programmet, tekniska programmet och naturvetenskapliga programmet).

Tabell 3. Medelvärden och standardavvikelse för program art: yrkes- och studieförberedande program.

Programart	n (N)	Attityd till beteende	Upplevd kontroll	Subjektiv norm
Yrkesförberedande	35	4,03 (0,08)	2,91 (0,10)	3,52 (0,07)
Studieförberedande	50	3,85 (0,05)	2,98 (0,06)	3,51 (0,05)
Total	85			

Not. N = 85 M (SD).

Vid beräkning av ANOVA (tests of between-subjects effects) framkom ingen signifikant skillnad mellan yrkes- eller studieförberedande program i attityd till beteende. Vid jämförelse mellan de fem olika programmen framkom däremot att eleverna på omvårdnadsprogrammet (yrkesförberedande) hade en statistiskt signifikant ($p=0,009$), alltså en mer positiv attityd till det egna beteendet jämfört med det naturvetenskapliga programmet. Ingen statistisk signifikans fanns för variablerna upplevd kontroll eller subjektiva normer.

Respondenter på de olika programmen bestod av både killar och tjejer där attityd till beteende, upplevd kontroll och subjektiva normer undersöktes både beroende och oberoende av programtillhörighet.

Tabell 4. Medelvärden och standardavvikelse för kön: Kille och tjej.

Kön	n (N)	Attityd till beteende	Upplevd kontroll	Subjektiv norm
Kille	37	3,81 (0,08)	2,81 (0,10)	3,52 (0,07)
Tjej	48	4,06 (0,05)	3,10 (0,07)	3,51 (0,05)
t	85			

Not. $N = 85$ M (SD).

En signifikant skillnad fanns mellan könen i attityd till beteende: $F(1, 81) = 6,59$, $p=,012$. Tjejers attityd till värdet av det egna beteendet var mer positivt. Det framkom också en signifikant skillnad mellan könen gällande upplevd kontroll: $F(1, 81) = 5,17$, $p=,026$. Tjejers upplevda kontroll var högre än killars. Det fanns däremot ingen signifikant skillnad mellan könen när det gällde subjektiva normer.

Fråga 33, som låg något utanför vår direkta studie, riktade sig mot vilken skola som avsågs efter gymnasial utbildning. Av de 94 eleverna som tillfrågades svarade 79 elever att de avsåg att studera vid högskola/universitet vid fortsatta studier. Ingen elev valde enbart folkhögskola, medan 7 elever avsåg att studera vidare inom annan vuxenutbildning. 5 elever svarar inte alls på frågan och 3 elever redovisade dubbla svar där fler alternativa vägar avsågs som alternativ efter gymnasietiden.

RESULTATDISKUSSION

Resultatet visar att eleverna på omvårdnadsprogrammet som är en yrkesförberedande utbildning har en statistiskt signifikant mer positiv attityd till det egna beteendet jämfört med det naturvetenskapliga programmet som är en studieförberedande utbildning. Detta kan ses som att eleverna på omvårdnadsprogrammet har en större tilltro till att det egna beteendet har betydelse. En förklaring kan vara att dessa elever troligtvis känner att de står närmare arbetslivet än eleverna som går naturvetenskapliga programmet gör, vilket i sin tur gör det troligare att de har funderat på sitt beteende och vilka konsekvenser det har. I de yrkesförberedande utbildningarna ligger mycket praktik ute i arbetslivet vilket gör att dessa elever troligtvis har större erfarenhet av arbetslivet och har kanske i högre grad känt, märkt eller förstått vilka konsekvenser ett beteende har. Elever som går studieförberedande program kanske inte har blivit så introducerade i yrkeslivet och därför i lägre utsträckning reflekterat över vilka konsekvenser beteendet leder till och om det är positivt eller negativt (Arnell-Gustafsson, 1999). Överlag var medelvärdet gällande attityd till det egna beteendet lägre för de studieförberedande utbildningarna än för de yrkesförberedande men de var ändå en bra bit över medelvärdet vilket tyder på en överlag positiv attityd till att det egna beteendet har betydelse.

I resultatet framkom också att det var signifikant skillnad i könen avseende attityden till egna beteendet där tjejernas attityder till värdet av det egna beteendet var mer positivt. Detta kan kanske ses som lite motsägelsefullt då man har blivit van att höra att killarna har bättre självkänsla än tjejerna men då resultatet kopplas till studien kan detta förklaras med Björnssons (2005) resultat som visar att det bland flickor ses som mer acceptabelt att studera medan killarna snarare riskerar att hamna i utanförskap och få en låg status om de fokuserar för mycket på skolan. Tjejernas attityd till det egna beteendet var totalt sett mer positivt men med högre medelvärde hos de yrkesförberedande programmen än på de studieförberedande programmen. Detta visar på en högre tilltro till attitydens påverkan på beteendet hos de tjejer som går de yrkesförberedande programmen. Killarnas attityd till det egna beteendet var något högre på de yrkesförberedande utbildningarna än på de studieförberedande utbildningarna. Dock var alla värden över medel vilket tyder på att alla eleverna anser att de egna attityderna

till sitt beteende är viktiga. Detta stöds av både Theory of planned behavior (Ajzen, 1991) samt av Beal och Crockett (2010) som beskriver att det finns ett samband mellan hur tonåringens förväntningar spår de färdigheter som sedan uppnås.

Tjejerna upplevde också högre grad av kontroll än killar. Även detta kan förklaras av Björnssons (2005) resultat. Tjejer upplever kanske att de har högre grad av kontroll helt enkelt för att de har tillåtelse att satsa på skolan om de vill och därmed kunna läsa vidare och kunna få ett bra jobb alternativt börja jobba direkt. Även om det inte är konstigt att killarna läser vidare på högre utbildningar kan vägen dit vara jobbigare för dem just för att miljön på grundskolan kanske inte är så tillåtande när det gäller killar och bra skolresultat. En förklaring till den skillnad som uppvisas i Björnssons studie (2005) skulle alltså kunna vara den att om nu tjejer har en högre intention att studera än pojkar, beroende på en kombination mellan en mer positiva syn till att studera och acceptansen hos kamraterna kanske just detta leder till bättre prestationer i skolan medan det hos killarna finns mer negativa attityder till att studera vilket kan antas bidrar till en lägre intention till studier, ett antagande som också återfinns i Theory of planned behavior (Ajzen, 1991).

Eleverna på de yrkesförberedande programmen upplevde högre grad av kontroll i något högre grad än de studieförberedande programmen. Skillnaderna var dock små och de låg alla runt medel (3) vilket kan tolkas som att respondenterna inte känner att de kan kontrollera sin framtid i någon högre grad men de känner heller inte sig totalt utelämnade till andras beslut. På grund av den förändrade arbetsmarknaden finns idag andra krav och förväntningar både på arbetsmarknad men också arbetskraft i form av högre flexibilitet, något som de unga inte alltid accepterar. Det beskrivs en högre acceptans av dagens ungdomar att dra fördel av det skyddsnet som finns vid arbetslöshet än vad äldre människor gjort (Axelsson et al., 2005). Detta kan vara en förklaring gällande resultatet dels på så sätt att ungdomar kanske upplever att de inte kan kontrollera sin framtid då arbetsmarknaden genomgår stora förändringar och att det många gånger ställs höga krav på de som kommer ut i arbetslivet idag. För bara 20 år sedan gick det bra att gå ut i arbetslivet med endast 9-årig grundskola bakom sig och ändå klara sig, då kraven på arbetsförmågan, den sociala kompetensen samt flexibiliteten inte var lika hög. När ungdomar då/på den tiden lämnade skolan kunde

de känna trygghet i att det fanns jobb till dem oavsett kompetens då variationen var större gällande arbeten. Idag krävs nästan oavsett arbetsplats att man ska vara social, företagsam och flexibel för att få ett jobb, oavsett yrke. Sett ur annat perspektiv kan resultatet av Axelsson et al:s (2005) studie ses positivt, ur aspekten att den förändrade arbetsmarknaden också i högre grad tillåter just flexibilitet vilket kan vara positivt för självkänslan. Om man får ett jobb innebär det inte att man sedan måste jobba där hela livet utan det är mer accepterat idag att byta arbete om man inte trivs. Också det att det finns ett samhälleligt/socialt/ekonomiskt skyddsnät vid eventuell arbetslöshet gör säkert sitt till. Enligt Axelsson et al (2005) ses det som mer accepterat att ta hjälp av det sociala skyddsnätet vid arbetslöshet vilket kan bidra till att ungdomarna kanske har en lägre tendens att känna sig utelämnade till andras beslut på så sätt att de känner att de i högre grad kan kontrollera sin framtid.

När det gäller de subjektiva normerna var de strax över medel totalt vilket visar att den sociala pressen inte är så stark hos respondenterna. Här skiljde det sig inte mellan vare sig killar och tjejer eller mellan yrkes- eller studieförberedande program. Ställer man detta resultat i förhållande till Henry et al. (2009) och Young et al:s (2008) studier som säger att tonåringen vill följa normerna som gäller i de egna sociala kretsarna så är det svårt att säga om denna studie stödjer eller förkastar de resultaten. Mycket beroende på att det kan vara svårt att avgöra vad som egentligen är egna eller andras värderingar. Normer och värderingar är något man precis som Henry et al. (2009) menar lär sig från barnsben vilket gör att det är svårt att avgöra vad som är mina egna önsknings. Om man har vuxit upp med normer och värderingar är ju dessa en del av den egna identiteten och det är svårt att avgöra om dessa styr en person i en riktning som den kanske egentligen inte vill. Det positiva med resultatet är att eleverna inte upplever sig styrda av den egna sociala gruppen.

Gällande fråga 33 ser vi att övervägande majoriteten av alla tillfrågade elever (79 av 94 elever) avser studera vid högskola/universitet vid fortsatta studier, vilket väl stämmer överens med Åslund et al:s (2006) studie, där fler ungdomar väljer att gå vidare till högre studier efter avslutad gymnasieutbildning därför att utbildnings-systemet expanderat men också för att inträdet på arbetsmarknaden fördröjts genom rådande konjunktion (Åslund et al. 2006). Spera (2005) menar i sin studie att

ungdomars studieresultat påverkas av föräldrarnas värderingar, mål och delaktighet. Föräldrarnas ideal tas efter och fungerar som förebilder. Även Axelsson et al (2005) redogör för den sociala aspekten och stödet från föräldrarna när det gäller gymnasie-elevens positiva erfarenheter från skolan vilket kan vara en bidragande orsak att man ser positivt på att läsa vidare vid högskola/universitet.

Theory of planned behavior säger att våra specifika attityder gentemot ett beteende formas av den positiva eller negativa effekt som ett specifikt beteende leder till. En positiv attityd till ett beteende ökar chansen att detta beteende kommer att utföras (Ajzen, 1991). Denna studie har i huvudsak undersökt skillnaderna i de olika variablerna attityd till beteende, subjektiva normer samt upplevd kontroll mellan kön samt olika program.

METODDISKUSSION

Studien genomfördes i en skola med ett förhållandevis lågt antal elever vilket gör att resultatet inte anses vara generaliserbart. Ett mätinstrument anses ha god validitet om det mäter det som avses mätas. Enkäten utformades efter Ajzens (2002) instruktioner vilket gör att den interna validiteten är god.

Svagheter som författarna kan se med studien är att eleverna kan ha haft svårigheter att förstå skillnaderna i frågeställningarna då vissa frågor vid första anblicken kunde uppfattas lika, så som fråga 3: ”Jag kommer att försöka att få ett arbete direkt efter gymnasiet” och fråga 4: ”Jag är säker på att jag kan få ett arbete direkt efter gymnasiet”, men som vid närmre anblick belyser två olika delar av teorin, nämligen attityd till beteende (fråga 3) och upplevd kontroll (fråga 4). Likaså kan likheten i frågorna 15 och 32, som behandlar subjektiva normer: ”Jag bryr mig om vad mina föräldrar tycker jag ska göra” och ”Mina föräldrar tycker jag ska göra det jag vill”, ha gjort att man tyckte sig redan ha svarat på frågan om föräldrars påverkan. Denna sistnämnda fråga tillkom vid pilotstudien just av det skälet att några elever tyckte skillnaden mellan ”att bry sig om” föräldrarnas åsikt i sammanhanget kontra ”att faktiskt göra det jag vill” är två vitt skilda saker. Om eleven inte var tillräckligt

uppmärksamma på nyansskillnader i frågorna och kanske hastade över frågorna lite väl snabbt kan detta naturligtvis ha påverkat resultatet negativt.

Elevbortfall kan också ha betydelse för resultatet i sig. Från exempelvis omvårdnadsprogrammet deltog slutligen 17 av 28 elever och då endast en kille. Vid första besöket var klassen uppdelad i olika studiegrupper och befann sig då av förklarliga skäl på olika platser. Vid andra besöket tillkom 7 elever, men dock saknades ändå ett elevunderlag på 9 personer, övervägande killar, berättade läraren, vilket kan ha påverkat resultatet i studien. Svartsbortfall kan förklaras med att man kan ha uppfattat friheten i deltagandet olika.

En annan fundering som här kan lyftas är vad andra typer av frågor gett för resultat. Har författarna bortsett från något väsentligt? Om undersökningen vore kvalitativa till sin natur, vad skulle då setts för resultat utifrån att eleverna besvarat frågeställningarna utifrån en öppen intervjustruktur?

Framtida forskning

I framtida forskning skulle det vara intressant att se om upprepade studier i en större skala skulle uppvisa liknande resultat. Det skulle också vara intressant att upprepa studien i olika stora städer för att se om det framkommer skillnader mellan större och mindre städer då det kan tänkas finnas en skillnad i tankar om framtiden beroende på om man bor på landsbygd eller i storstad. Hur sedan framtiden ter sig för varje deltagande elev i vår studie är dock för tidigt att säga någonting om. Kanske vore det en intressant studie att återkoppla till om några år. Hur gick det sedan för just dessa elever? Hur många läste faktiskt vidare direkt efter gymnasiet? Och hur många började arbeta? Upplever de att de har större makt över sin framtid efter avslutad gymnasietid än i slutet av den? Upplever dessa elever om några år att de fortfarande inte är styrda av den då tillhörande sociala gruppen?

REFERENSLISTA

- Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behaviour*. [Online]. Tillgänglig: <http://courses.umass.edu/psyc661/pdf/tpb.obhdp.pdf> . [Tillgänglig 2011-03-18]
- Ajzen, I. (2002). *Constructing a TPB questionnaire: Conceptual and methodological consideration*. [Online]. Tillgänglig: <http://www.unibielefeld.de/ikg/zick/ajzen%20construction%20a%20tpb%20questionnaire.pdf>. [Tillgänglig 2011-03-15].
- Arnell-Gustafsson, U. (1999). Från utbildning till arbete. Ur: Hagström, T. (red), *Ungdomar i övergångsåldern: handlingsutrymme och rationalitet på väg in i arbetslivet*. s.12-29. Lund: Studentlitteratur.
- Aronson, E. Wilson, T. Akert, R. *Social psychology*. (2007). 6:e uppl. Upper Saddle River, N.J : Pearson Education International.
- Axelsson, L., Andersson, I., Håkansson, A., Ejlertsson, G. (2005). Work ethics and general work attitudes in adolescents are related to quality of life, sense of coherence and subjective health – a Swedish questionnaire study. *BMC Public Health*. 5:103 1471-2458-5-103.
- Bauman, Z. (1999). *Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen*. Göteborg: Daidalos.
- Beal, S., Crockett, L. (2010). Adolescents' Occupational and Educational Aspirations and Expectations: Links to High School Activities and Adult Educational Attainment. *Developmental Psychology*. American Psychological Association. Vol. 46, No. 1, 258–265.
- Björnsson, M. (2005). *Kön och skolframgång: Tolkringar och perspektiv*. Stockholm: Liber
- Bohlin, I. (red). (2003). *De kallar oss unga: Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2003*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Ekonomi fakta. (2011). *Gymnasieutbildade*. [Online]. Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Utbildning-och-forskning/Utbildningsniva/Gymnasieutbildade/> [Hämtad 2011-04-25].
- Ekonomi fakta. (2011). *Högskoleutbildade, 25-34 år*. Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Utbildning-och-forskning/Utbildningsniva/Hogskoleutbildade-25-34-ar/> [Hämtad 2011-04-25].
- Ekonomi fakta. (2011). *Högskoleutbildade, 25-64 år*. Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Utbildning-och-forskning/Utbildningsniva/Hogskoleutbildade-25-64-ar/> [Hämtad 2011-04-25].

- Giddens, A. (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Herbert W. Marsh, H., Papaioannou, A., Theodorakis, Y. (2006). Causal Ordering of Physical Self-Concept and Exercise Behavior: Reciprocal Effects Model and the Influence of Physical Education Teachers. *Health Psychology*. Vol. 25, No. 3, 316–328 0278-6133.
- Hwang, P., Nilsson, B. (2003). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Ingram, K., Cope, J., Harju, B., Wuensch, K. (2000). Applying to graduate school: A test of the theory of planned behavior. *Journal of Social Behavior & Personality*. Vol 15(2), s. 215-226.
- Jacobsen, D. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Kiefer, S., Ryan, A. (2008). Striving for Social Dominance Over Peers: The Implications for academic adjustment during early adolescence. *Academic Journal of Educational Psychology*. Vol. 100, No. 2, 417–428.
- Kimberly L., Oetting, H., Oetting, E., Slater, M. (2009). The Role of Attachment to Family, School, and Peers in Adolescents' Use of Alcohol: A Longitudinal Study of Within-Person and Between-Persons Effects. *Journal of Counseling Psychology*. Vol. 56, No. 4, 564–572.
- Meece, J., Glienke, B., Burg, S. (2006). *Gender and motivation*. *Journal of school psychology*, 44, 351-373.
- Millar, R., Shevlin, M. (2003). Predicting career information-seeking behavior of school pupils using the theory of planned behaviour. *Journal of Vocational Behavior*. Vol 62, 26–42.
- Molin, M. (2008). *Delaktighet i olika världar: om övergången mellan gymnasiesärskola och arbetsliv*. Trollhättan : Högskolan Väst. Högskolan Västs rapportserie för arbetsintegrerat lärande, 1654-482X ; 2008:02.
- Passer, M., Smith, R., Holt, N., Bremner, A., Sutherland, E., Vliek, M. (2009). *Psychology – The Science of mind and behaviour*. London: McGraw-Hill Higher Education.
- Reitzle, M., Silbereisen, R. The timing of adolescents' school-to-work transition in the course of social change: The example of German unification. *Swiss Journal of Psychology*. Vol 59 (4), 2000, 240–255.
- Skolverket. (2008). Uppgifter på riksnivå. [Online]. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/sb/d/1637>. [Hämtad 2011-04-25].
- Skolverket. (2011). Var fjärde gymnasieelev går direkt till högskolan. [Online]. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/sb/d/3341/a/23378>. [Hämtad 2011-04-25].

- Skolverket. (2011). De viktigaste förändringarna. [Online]. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/sb/d/3013/a/17095>. [Hämtad 2011-04-25].
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*. Vol 17, 125-146.
- Trost, J. (2007). *Enkätboken*. Studentlitteratur: Lund.
- Vetenskapsrådet (2002). [Online]. Tillgänglig: <http://www.vr.se/>. [Hämtad 2011-05-18].
- Young, R., Valach, L., Ball, J., Paseluikho, M., Wong, Y., DeVries, R., McLean, H., Turkel, H. (2001). Career Development in Adolescence as a Family Project, *Journal of Counseling Psychology*. Vol. 48, No. 2. 140-202.
- Åslund, O., Erikson, R., Nordström Skans, O., Sjögren, A. (2006). *Fritt inträde? Ungdomar och invandrares väg till det första arbetet*. 1:a uppl. Stockholm: SNS Förlag.

BILAGA 1 - Följebrev

Information som ges i samband med studiens genomförande:

Vi är två psykologistuderande kvinnor från Linnéuniversitetet i Kalmar som tillsammans skriver C-uppsats med allmänpsykologisk inriktning. Vi vill undersöka hur "tredjegymnasister" ser på sin framtid direkt efter gymnasiet utifrån teorin om planerat beteende (Theory of planned behavior) – där det mänskliga beteendet styrs av tre olika antaganden: Tankar om vilka konsekvenser det utförda beteendet får (behavioral beliefs), vilka förväntningar andra människor har om det utförda beteendet (normative beliefs) och tankar om vilka faktorer som underlättar eller förhindrar utförandet (control beliefs).

Undersökningen kommer att genomföras dagtid på skolan, i fyra olika klasser, och är helt frivillig. Man har även möjlighet att avbryta undersökningen när man vill. Enkäten beräknas ta max 15 minuter att besvara. Vi beaktar etiska aspekter i enlighet med informationskravet där deltagarna informeras om syftet med undersökningen. Deltagarna kommer i enlighet med konfidentialitetskravet att vara anonyma. Vi kommer att ställa frågor som: Är det viktigt för dig att känna dig stolt över dig själv? Bestämmer du själv om du vill börja arbeta direkt efter gymnasiet? Upplever du oro inför att studera vidare? Vi kommer att använda oss av en femgradig svarsskala där siffran 1 står för *Stämmer inte alls* och siffran 5 markera *Stämmer helt*.

Tack för hjälpen!

Gina Gidlöf, Oskarshamn 0491-780 312, gg22az@student.lnu.se
Camilla Adolfsson, Vetlanda 0709-695 235, ca22hv@student.lnu.se

BILAGA 2 - Frågeformulär

Ålder: _____

Kön: Kille _____ Tjej _____

Program: _____

Ringa in den siffra som du tycker passar bäst.

1. Att få nya erfarenheter och kunskaper är för mig...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

2. Att få träffa nya människor är för mig...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

3. Jag kommer att försöka få ett arbete direkt efter gymnasiet.

Inte troligt 1 2 3 4 5 Mycket troligt

4. Jag är säker på att jag kan få ett arbete direkt efter gymnasiet om jag vill.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

5. Jag bestämmer själv om jag ska börja arbeta direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

6. De flesta personer i min omgivning skulle stödja mig i att börja arbeta direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

7. Att kunna försörja mig själv och inte vara beroende av någon annan är för mig på kort sikt...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

8. Att kunna försörja mig själv och inte vara beroende av någon annan är för mig på lång sikt...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

9. Att få ett arbete direkt efter gymnasiet är för mig...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

10. De flesta av mina vänner ska börja arbeta direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

11. Jag kommer att bli trött och uttråkad av att börja arbeta direkt efter gymnasiet.

Inte troligt 1 2 3 4 5 Mycket troligt

12. De flesta personer i min omgivning skulle stödja mig om jag fortsätter studera direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

13. Att utveckla goda rutiner, självdisciplin och tillfredsställelse är för mig...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

14. Att ha mycket fritid är för mig...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

15. Jag bryr mig om vad mina föräldrar tycker jag ska göra.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

16. Jag bryr mig om vad mina vänner tycker jag ska göra.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

17. Att fortsätta utbilda mig är för mig...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

18. Jag kommer att fortsätta till annan utbildning direkt efter gymnasiet.

Inte troligt 1 2 3 4 5 Mycket troligt

19. De flesta personer i min omgivning förväntar sig att jag ska fortsätta studera.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

20. Jag bestämmer själv om jag ska börja studera direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

21. Att känna mig stolt över mig själv är...

Inte alls viktigt 1 2 3 4 5 Mycket viktigt

22. De flesta personer i min omgivning förväntar sig att jag ska börja arbeta efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

23. De flesta av mina vänner ska fortsätta studera direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

24. Jag saknar den utbildning som krävs för att börja jobba direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

25. Jag kommer att känna mig stolt över mig själv om jag börjar arbeta direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

26. Jag kommer att känna mig stolt över mig själv om jag börjar studera direkt efter gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

27. Jag känner oro inför att lämna gymnasiet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

28. Jag känner oro inför att gå ut i arbetslivet.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

29. Jag kommer att börja arbeta direkt efter gymnasiet.

Inte troligt 1 2 3 4 5 Mycket troligt

30. Jag känner oro inför att studera vidare.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

31. Jag kommer att bli trött och uttråkad av att börja studera direkt efter gymnasiet.

Inte troligt 1 2 3 4 5 Mycket troligt

32. Mina föräldrar tycker jag ska göra det jag vill.

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 Stämmer helt

33. Om du kommer att fortsätta till någon utbildning, vilken sorts utbildning?
Högskola/Universitet Folkhögskola Annan
vuxenutbildning